

В. Т. Хакімова

orcid.org/0000-0001-6281-2715

аспірант кафедри міжнародних відносин

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ В ЕПОХУ ПОСТПРАВДИ: ДІЯЛЬНІСТЬ EAST STRATCOM TASK FORCE

Зовнішньополітичні вектори країн-членів Європейського Союзу зазнали значних змін під впливом політики постправди, яка, у свою чергу, призвела до перегляду національних інтересів, поширення націоналістичних тенденцій, голосування Великобританії за вихід із ЄС, втручання Російської Федерації у внутрішні справи країн Східного партнерства. Тому нагальними стали питання дослідження феномену постправди та пошуки методів боротьби з дезінформацією. Нині серед інструментів ЄС для боротьби з російськими нарративами Робоча група East StratCom є однією з найбільш ефективних та перспективних. Таким чином, порядок денний XXI століття спонукав до великої кількості питань щодо майбутнього ЄС, його перспектив, викликів і шляхів їх подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність теми зумовила велику увагу фахівців по всьому світі, наприклад, книга Джеймса Болла «Post-Truth» присвячена впливу концепту постправди на політичні процеси в Європі та США. Загальнотеоретичне обґрунтування теми відображено в роботах британського політолога Марка Галеотті, який спеціалізується на проблемах безпеки, пов'язаних із Росією. Колективна монографія «Міжнародні відносини та зовнішня політика в еру постправди» присвячена дослідженню особливостей міжнародних відносин та зовнішньої політики в еру постправди. В центрі уваги колективу одеських міжнародників – політична культура, в якій суспільна думка та зміст новин майже повністю відірвалися від суті реалій суспільно-політичного життя. Значну увагу дослідженню концепцій і теоретичних підходів до вивчення ролі дезінформації та її впливу на політичні процеси приділяють такі вчені та дослідники, як Г. Почепцов, Д. Дубов, М. Ожеван, С. Даниленко, В. Петрик, М. Присяжнюк, Л. Компанцева й інші.

Мета дослідження – виявити особливості функціонування ЄС в епоху постправди та проаналізувати діяльність East Strat Task Force.

Виклад основного матеріалу. Новий термін «постправда» фіксується ще в кінці XX ст., однак особливо популярним стає у другому десятилітті XXI ст. після низки несподіваних для більшості політологів подій (військової агресії Росії проти України, Брекзиту, перемоги Д. Трампа на президентських виборах у США, поширення націоналістичних тенденцій у Франції та інших країнах Європи тощо). Громадськість, і насамперед аналітики, стали кваліфікувати нову епоху як «еру постправди». Поняття постправди в політичному контексті, як і подібне до нього поняття «політика постправди», має досить розмите значення. Оксфордський словник англійської мови, укладачі якого оголосили слово «постправда» словом 2016 року, дає таке визначення: «Постправда – обставини, за яких об'єктивні факти є менш значущими під час формування громадської думки, ніж звернення до емоцій і особистих переконань» (Oxford English Dictionary, 2016). Сила влади «емоцій і переконань» відкрита не сьогодні. Вже античні автори, зокрема Арістотель, давали глибоку і точну характеристику демагогії, надзвичайно важливу для розуміння природи сучасного популізму. І постправда тут ні при чому. Йдеться про ідеологію. Постправда – це нова назва для ідеологізованої правди. Тобто правди, яка дає змогу вибудувувати єдину для всіх оптику і розуміти світ. І в цьому сенсі справедливе зауваження С. Фуллера про те, що те, що ми називаємо сьогодні постправдою, можна побачити вже в діалозі Платона «Держава», який лежить біля витоків політичної філософії Заходу. (Fuller, 2018). У 1967 р. в «The New Yorker» було опубліковано есе під назвою «Істина і політика», написане філософом Ханною Арендт, де вона сформулювала проблему

так: «Ніхто ніколи не сумнівався в тому, що істина і політика перебувають у досить поганих відносинах одна з одною, і ніхто ніколи не вважав правдивість одною з чеснот політичних лідерів. Брехня завжди розглядалася як необхідний та обґрунтований інструмент не тільки політиків або диктаторів, але і державних діячів, щоб переконати виборців, схилити на свою сторону і таким чином заручитися підтримкою серед народних мас... можливо, зміст істини в політиці – бути лише інструментом, а сам зміст політики полягає у можливості ввести народні маси в оману?» Х. Арендт підозрює, що «можливо, в природі політичної сфери існує завдання воювати з істиною у всіх її формах», особливо це стосується фашистського, нацистського режимів, який вона мала безпосередньо на увазі та досліджувала, але також і політики загалом (The Economist, 2016).

Одні звинувачують постмодерністську філософію в тому, що вона є причиною настання епохи постправди, інші реабілітують сучасну філософію і розмежовують її з феноменом постправди. У ХХ ст. особливу увагу звертали на моральну цінність правди, її джерела (від інтуїції до знань та культури діалогу). Сфера політики вважалася не кращим полем для змагань за правду.

Насправді в політичних технологіях давно існує тактика, яка тісно пов'язана з постправдою, – популізм. Популізм як певний стиль риторики передає інформацію у спрощеному вигляді та пропонує прості рішення найскладніших політичних, соціальних і економічних проблем, має давню історію, висхідну до кінця ХІХ століття. З кінця ХІХ століття популістські гасла і риторичні прийоми значно вдосконалилися, а сам термін «популізм» із часом придбав якесь негативне забарвлення, втративши поетичний флер прагнення до рівності, справедливості і народного благополуччя, настільки властиві йому на початковому етапі. Сьогодні під популізмом традиційно розуміють якесь «загравання» з масами, маніпулювання популярними в народі цінностями та переконаннями, а також гру слів, покликану пояснити складні речі простою і зрозумілою мовою (Баранов, 2015, с. 25–30). Популізм виступає як сукупність технологій, спрямованих на мобілізацію електорату шляхом використання спекуляцій і різних спрощень. До цих технологій відносяться: спроби підлаштуватися під вимоги народу; використання готовності великих соціальних груп емоційно реагувати на примітивні гучні гасла; задоволення тяги народу до сильної особистості; гра на очікуваннях народу; апеляція до простоти і зрозумілості пропонованих заходів, пошук простих рішень складних проблем; прямий контакт між лідерами і масами без посередництва політичних інститутів; маніпулювання громадською думкою (Баранов, 2015, с. 29). Хоча популістські прийоми використовувалися не одне десятиліття, особливого поширення вони досягли у зв'язку з появою технологій Web 2.0, завдяки яким стало можливим віддалене спілкування з виборцями. У партій і політиків з'явилися доступні Інтернет-майданчики для розміщення контенту і мобілізації електорату. У сучасному світі все більше уваги привертають політики-популісти, які в різних країнах дотримуються правого або лівого напряму ідеологій. Головною зброєю в їхніх руках стали електронні ЗМІ, через які політика постправди стрімко поширюється серед виборців. Багато політиків спекулюють на різних проблемах, вводячи людей в оману. Як зазначав З. Бауман, «популізм пропонує нереальні методи вирішення реальних проблем. Небезпека популізму – в зневазі правилами демократичної гри, зведенні політики до боротьби добра і зла» (Бауман, 2008, с. 211).

Наступ російської дезінформації на Захід йде рука об руку з підтримкою популістських і екстремістських політичних рухів. У свою чергу ці рухи все частіше черпають натхнення в Кремлі і підтримують його політичний порядок денний, виступаючи як посередники під-рівного впливу Кремля.

Постправда стала наслідком того, що називають інформаційною війною і маніпуляцією свідомості. Методи випуску і поширення «фейкових новин», створення так званих «тролів» і «ботів», які займаються поширенням певної інформації, впливають на аудиторію. У сучасних суспільствах постправда набуватиме дедалі більшого поширення як інструмент впливу на масову аудиторію через зростання популярності соціальних мереж і Інтернету. Натепер інтернет і соціальні мережі займають лідируючі позиції серед каналів формування громадської думки. Механізм роботи постправди має певну схожість із механізмами роботи пропаганди і маніпуляції. До основних характеристик постправди можна віднести: а) апелювання

до емоцій і особистих переконань аудиторії (не акцентуючи уваги на подробицях). На думку А. Юрчака, це – новини, які «вбудовуються в картину світу глядача»; б) умисне замовчування об'єктивних або вступаючих у протиріччя із заданою концепцією фактів, тобто акцентується увага тільки на необхідній частині інформації, тоді як інша просто ховається; в) інформаційне переважання, трансляція безперервного потоку новин, основна частина якого складається з абстрактних міркувань; г) комбінування правди і брехні; д) поява інформації у «вдалиї» момент, тобто коли вона найбільш очікувана; е) провокація бурхливої реакції аудиторії за допомогою вистави «сенсаційного» смислового навантаження вмісту постправди (Медведев, 2016). Інтернет дозволяє кожному користувачеві стати журналістом, але у нього відсутня «відповідальність редактора». Саме це і веде до породження безлічі неправдивої інформації.

На думку європейських експертів, російська пропаганда виявилася надзвичайно гнучкою, і саме тому вона може орієнтуватися на всіх. Росія дуже добре визначає, як атакувати держави-члени ЄС через дезінформацію: для Німеччини вони зосереджувалися на міграції, для Литви – на меншинах, для Великобританії – на Brexit, для Іспанії – на сепаратистських питаннях. ЄС має конкретно визначити, де загроза для кожної держави-члена (Galeotti, 2017).

Постправа – інструмент маніпулювання громадською думкою і свідомістю. Саме через маніпулювання необхідно розглядати сучасну «епоху постправди». Відомий фахівець з PR Е. Бернейс, вивчаючи соціальні наслідки, до яких призвела Перша світова війна, сформулював у книзі «Пропаганда» такий постулат: «Свідоме і вмале маніпулювання впорядкованими звичками і смаками мас є важливою складовою частиною демократичного суспільства. Ті, хто контролює ці невидимі механізми суспільства, являють собою таємний уряд, який і керує нашою країною» (Бернейс, 2010, с. 13).

Операції Кремля щодо поширення дезінформації є лише частиною більш широкого наступу з використанням так званої «м'якої сили», спрямованого на ведення підривної діяльності щодо інших країн заради власної політичної вигоди і відновлення статусу Росії як великої держави. Російська Федерація є однією із країн, в якій політика постправди досягла найбільших проявів. У Росії політика постправди стала вже звичним явищем, коли пересічні росіяни, занурені у «океан брехні», не мають можливості розібратись у ситуації та виявити істину. Аналітики пишуть, що В. Путін буде світ постправди, у якому всі його вигадки матимуть сенс (ZN.UA, 2016).

Росія активно використовує цифрові медіа (такі як соціальні медіа, Youtube) та сучасні технології для розповсюдження неправдивих фейків, що є дешевими інструментами для охоплення великої аудиторії незалежно від географічних кордонів. Сьогодні російське політичне керівництво добре усвідомлює силу інформації як інструменту у сфері безпеки та гібридної війни (Hellman & Wagnsson, 2017, р. 155). Міністр оборони Росії Сергій Шойгу визнав у 2017 році, що у 2013 році в Міністерстві оборони були створені спеціальні сили інформаційної війни (Bentzen, 2017). Дезінформація є частиною офіційної воєнної доктрини Росії і є загальноновизнаним інструментом її зовнішньої політики. Країна інвестує більше мільярда євро на рік у свої можливості ведення інформаційної війни.

І хоча російська політика дезінформації триває вже кілька десятиліть, ЄС почав вживати заходів лише у 2015 році, створивши робочу групу East StratCom (ESTF). Але навіть на той час дезінформація не стояла на першому місці в політичному порядку денному. Не було великого ентузіазму вирішувати це питання в рамках інституцій ЄС. (Romerstein, 2001, р. 54) Ще на той час сприйняття ЄС цієї загрози не відповідало масштабу проблеми. Тим не менше насправді можна побачити зміну риторики в інституціях ЄС з кінця 2016 року, на початку 2017 року. Більшість експертів вважає, що вибори 2016 року в США змусили ЄС пробудитися і стали тригером у процесі боротьби з дезінформацією. Більше того, перспектива мати той самий сценарій (тобто зовнішнє втручання та взлом) під час європейських виборів була настільки лякаючою, що інституції ЄС поспішали вжити заходів (Bernstein, 2017, р. 11).

Загальний підхід ЄС до протидії дезінформації є скоріше захисним, ніж наступальним, тобто ЄС в основному реагує на дезінформаційні кампанії, а не запобігає їх появі. Значна частина роботи ЄС полягає у розвінчанні дезінформації та випуску позитивних стратегічних повідомлень.

Серед інструментів ЄС для боротьби з російськими наративами Робоча група East StratCom є однією з найбільш ефективних та перспективних. Служба покликана надавати підтримку делегаціям Європейського союзу в Азербайджані, Вірменії, Білорусі, Грузії, Молдові, Україні та Росії. Доповнюючи зусилля робочої групи, ЄС намагається сприяти соціальній стійкості та медіаграмотності. Діяльність East StratCom координується Європейською службою зовнішніх справ (ЄСЗС), і зараз функціонування робочої групи базується на мандаті Ради з березня 2015 року й обмежується роботою, пов'язаною з дезінформацією, поширеною Кремлем. Мета протидії російському впливу полягає у стримуванні загрози шляхом розвитку стійкого діалогу за допомогою м'якої сили цінностей та ідеалів (Bjola & Pamment, 2016, p. 133).

Основними інституціями, діяльність яких пов'язана з протидією дезінформації (передусім в онлайн-просторі), є Єврокомісія (нею створені, зокрема, Експертна група високого рівня, HLEG; Експертна група з медіаграмотності, EU Expert Group on Media Literacy); Європарламент (зокрема, політико-адміністративний орган The Panel for the Future of Science and Technology (STOA), European Ideas Network); Оперативна робоча група зі стратегічних комунікацій (East StratCom Task Force) як частина Європейської служби зовнішніх зв'язків (European External Action Service); Рада Європейського Союзу; Агентство Європейського Союзу з питань мережевої та інформаційної безпеки (European Union Agency for Network and Information Security, ENISA), Розвідувальний та ситуаційний центр Європейського Союзу (EU Intelligence and Situation Centre, INTCEN) (Дубов, 2020, с. 53).

Згідно із сайтом оперативної робочої групи, в її завдання входить активне роз'яснення ключових аспектів політики Європейського союзу, створення його позитивного образу та протидія дезінформації. Група East StratCom Task Force відповідальна за збір та поширення всіх виявлених прикладів дезінформаційних атак Росії на вебсайті EUvsDisinfo.eu – головному сайті ESTF. А також до її компетенцій входить редагування офіційного російськомовного сайту Європейської служби зовнішньополітичної діяльності ЄС. (Questions and Answers about the East StratCom Task Force, 2018). Група розробляє комунікаційні продукти та кампанії, орієнтовані на краще пояснення політики ЄС у країнах Східного партнерства. Ця організація тісно співпрацює з інституціями ЄС та делегаціями ЄС у країнах Східного партнерства. Представники групи аналізують та звітують про тенденції дезінформації, пояснюють та викривають її наративи, а також намагаються підвищити обізнаність щодо дезінформації, що надходить із федеральних російських ЗМІ, російських джерел та медіапростору країн Східного Партнерства ЄС. Команда складається з шістнадцяти штатних співробітників, набраних з установ ЄС або відряджених державами-членами ЄС. Члени команди мають різноманітний професійний досвід спілкування та розмовляють декількома мовами, включаючи російську. StratCom використовує наявні ресурси в установах ЄС та державах-членах, включаючи персонал установ та відряджених національних експертів з держав-членів. Оперативна робоча група працює в межах існуючого бюджету у сфері стратегічних комунікацій ЄС. Крім того, оперативна робоча група отримала грант у розмірі 1,1 млн євро в 2018 році для реалізації діяльності, спрямованої на протидію російської дезінформації. У 2019 році бюджет збільшився до 3 мільйонів євро. З січня 2019 року кошти з бюджету спрямовуються на забезпечення професійного моніторингу ЗМІ, аналіз даних з метою отримання більш повної, актуальної та достовірної картини російських дезінформаційних кампаній.

Робоча група співпрацює з підрядниками з ЄС для закупівлі послуг моніторингу ЗМІ, аналізу дезінформації та аналізу даних. У результаті Робоча група щодня отримує професійний аналіз фейків російських ЗМІ, що працюють як на національному, так і на міжнародному рівні. Аналіз даних фокусується на відстеженні тенденцій та вимірюванні охоплення дезінформаційних повідомлень у соціальних мережах. Систематичний та регулярний аналіз включає щотижневий огляд дезінформації та підвищення рівня обізнаності громадськості про роботу Оперативної групи зі стратегічних комунікацій (Questions and Answers about the East StratCom Task Force, 2018).

Паралельно командам професіоналів, які перевіряють випадки дезінформації, не менш важливим є надання громадянам можливості, щоб вони самі спростовували неправдиву інформацію. Бьола та Паммент називають це «цифровим стримуванням» (Bjola & Pamment, 2016,

р. 133). І нині на платформі робочої групи є така можливість, кожен бажаючий може доповісти про неправдиву інформацію, з якою він стикнувся. Це спонукає користувачів критично відноситися до прочитаного та сприяє покращенню медіаграмотності.

ЄС прийняв оборонну стратегію боротьби з дезінформацією. Він підготував кілька стратегічних документів, включаючи План дій у грудні 2018 року (European Commission Action Plan, 2018, р. 4), який забезпечує перспективну основу для дій. Робота, яку проводила Оперативна група East StratCom, що виявляє та розвінчує російські фейки, є вагомим активом для ЄС. Нині основні онлайн-платформи намагаються впровадити Кодекс практики, який Європейська Комісія створила з метою припинення поширення дезінформації в соціальних мережах. Маючи на увазі довгострокову перспективу, ЄС вживає заходів щодо підвищення стійкості суспільства та поліпшення медіаграмотності громадян. Однак фінансові ресурси, спрямовані на протидію дезінформації, не співмірні загрозі, яку вона становить. Крім того, підхід ЄС недостатньо фокусується на інструментах штучного інтелекту, які можуть суттєво впливати на спосіб проведення та розповсюдження дезінформації, але також може допомогти діяльності з перевірки фактів. Отже, ЄС ще не повністю готовий протистояти зовнішнім кампаніям дезінформації в кіберпросторі. На дезінформацію слід дивитись у межах гібридної війни і розглядати як питання кібербезпеки.

Аналізуючи різноманітні підходи до розуміння феномену постправди, слід зробити **висновки**, що політика постправди – це тип політичної культури, в якій дискусія ведеться за допомогою звернення до емоцій і особистих переконань, а не об'єктивних фактів. У боротьбі з дезінформацією усі зусилля інституцій ЄС спрямовані на вироблення загальноєвропейського підходу щодо боротьби з дезінформацією. Більшість дій сфокусовано на запобіганні поширенню онлайн-дезінформації – для платформ сформульовано широкі рекомендації та вироблено Кодекс із протидії дезінформації, приєднання до якого, проте, є добровільним. Основну увагу в протидії дезінформації зосереджено на швидкому обміні інформацією в режимі реального часу, обміні досвідом щодо боротьби з поширенням дезінформації, дії системи перевірки фактів. Основними суб'єктами боротьби з дезінформацією у європейських країнах є державні органи, медіа, громадські об'єднання, Інтернет-ресурси. Основними кроками щодо зменшення впливу дезінформації є: запровадження законодавчих змін; створення груп (Task Force) щодо виявлення та боротьби (розроблення рекомендацій); розроблення планів дій; формулювання та поширення урядових рекомендацій, звітів про дезінформацію тощо. Підвищення медіаграмотності серед населення як один із ключових інструментів вирішення проблеми є необхідним, проте розрахованим на довгострокову перспективу проектом. На нашу думку, західні уряди повинні співпрацювати із власниками платформ соціальних медіа, щоб розробити скоординовані стратегії сприяння медіаграмотності серед користувачів, щоб розпізнавати дезінформацію. Дезінформація є багатогранною проблемою, не має однієї першопричини, а отже, не має єдиного рішення. Опублікований у 2018 році План дій ЄС проти дезінформації забезпечує міцну основу для дій. Безумовно, StratCom Task Force є ключовим активом для виявлення та розвінчання неправдивих російських фейків. Такі заходи, як Кодекс практики, якщо вони будуть добре впроваджені платформами, а також Закон про кібербезпеку та перспективи кіберсанкцій є перспективними кроками у правильному напрямі. Однак, щоб бути повністю готовими протидіяти зовнішнім дезінформаційним кампаніям у кіберпросторі, необхідно залучити значні додаткові ресурси. ЄС потрібно більше зосередитися на останніх розробках у галузі штучного інтелекту, які надзвичайно впливають на створення та розповсюдження дезінформації. Технологічний розвиток та соціальні медіа прискорили швидкість розповсюдження продуктів пост-правди та охоплення ними. Тому надзвичайно важливою є робота щодо їх спростування та запобігання. Консолідована робота в цьому напрямі може дати новий імпульс європейській єдності.

Література

- Баранов Н. Возрождение популизма: Европейский опыт и российские практики. *Вестник СПбГУ. Сер. 6. Политология. Международные отношения*. 2015. Вып. 3. С. 25–35.
- Бауман З. *Текущая современность*. СПб.: Питер, 2008. 240 с.
- Бернейс Э. *Пропаганда* / под ред. И. Ющенко. М.: Hippo Publishing, 2010. 176 с.

- Ера «пост-правди»: брехня популістів може позбавити сенсу всю політичну систему The Economist [Електронний ресурс] // ZN.UA. Режим доступу: https://zn.ua/ukr/WORLD/era-post-pravdi-brehnya-populistikiv-mozhe-pozbaviti-sensu-vsyu-politchinu-sistemu-the-economist-218363_.html.
- Медведев С., Мартынов К., Юрчак А. и др. Эпоха постправды. Откуда берется троллинг?. *Свобода*. URL: <https://www.svoboda.org/a/28150925.html>
- Міжнародні відносини та зовнішня політика в еру «пост-правди» / О. І. Брусиловська та ін. Монографія К. : Вадекс, 2018. 320 с.
- Почепцов Г. Г. Дезинформация [Електронний ресурс]. Киев: Издатель ПАЛИВОДА А. В., 2019. URL: <http://csef.ru/media/articles/9072/11714.pdf>.
- Фейки як інструмент впливу на вибори [Електронний ресурс] / Д. В. Дубов та ін. // Національний інститут стратегічних досліджень. 2020. Режим доступу до ресурсу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/fake_news_fin_full_clean.pdf
- Чугров С. В. Post-truth: Трансформация политической реальности или саморазрушение либеральной демократии? *Политические исследования*. 2017. No 2. С. 42-59.
- Ball J. Post-Truth. London: Biteback Publishing Ltd, 2017. 320.
- Bentzen N. Disinformation, 'fake news' and the EU's response, European Parliamentary Research Service, PE 614.584, Brussels, November 2017.
- Bernstein A. Not Russian to do anything? The EU response to strategic narratives and disinformation in the wake of the Russia-Ukraine crisis, Master's thesis, Bruges, College of Europe, 2017, p. 25.
- Bjola C., Pamment J., "Digital containment: Revisiting containment strategy in the digital age", *Global Affairs*, vol. 2, no. 2. 2016. p. 133.
- European Commission & High Representative, *Action Plan against disinformation*, JOIN(2018) 36 final, Brussels, 5 December 2018.
- Fuller S. [« Post truth was the Oxford English Dictionary word of the 2016 and that's why it is prominent now...»] // YouTube [Electronic resource] Mode of access: https://www.youtube.com/watch?v=M4Rwca7k_Fs
- Galeotti M. Controlling Chaos: How Russia manages its political war in Europe [Електронний ресурс] // European Council on Foreign Relations, ECFR. Режим доступу: http://www.ecfr.eu/publications/summary/controlling_chaos_how_russia_manages_its_political_war_in_europe
- Hellman M., Wagnsson C. "How can European states respond to Russian information warfare? An analytical framework", *European Security*, vol. 26, no. 2, 2017, p. 155.
- Oxford English Dictionary // Meaning of post-truth in English [Electronic resource] Mode of access: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth>.
- Questions and Answers about the East StratCom Task Force. (2018). Retrieved 25 February 2021, from https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/2116/node/2116_en.
- Romerstein H. "Disinformation as a KGB weapon in the Cold War", *Journal of Intelligence History*, vol. 1, no. 1, 2001, p. 54.
- The post-truth world: Yes, I'd lie to you. (2016). Retrieved 27 February 2021, from <https://www.economist.com/briefing/2016/09/10/yes-id-lie-to-you>

References

- Ball, J. (2017), *Post-Truth: How Bullshit Conquered the World*. London: Biteback Publishing Ltd. [in English]
- Baranov, N. (2015), *Vozrozhdenie populizma: Evropejskij opyt i rossijskie praktiki* [Revival of Populism: European Experience and Russian Practices]. *Vestnik SPbGU. Ser. 6. Politologiya. Mezhdunarodnye otnosheniya*. Vyp. 3. S. 25-35. [in Russian]
- Bauman, Z. (2008), *Tekuchaya sovremennost'*. [Fluid modernity]. SPb.: Piter. [in Russian]
- Bentzen, N. (2017), *Disinformation, 'fake news' and the EU's response*, European Parliamentary Research Service, PE 614.584, Brussels. [in English]
- Bernejs, E. (2010) *Propaganda* [Propaganda]. M.: Hippo Publishing. [in Russian]
- Bernstein, A. (2017), *Not Russian to do anything? The EU response to strategic narratives and disinformation in the wake of the Russia-Ukraine crisis*, Master's thesis, Bruges, College of Europe, p. 25. [in English]
- Bjola, C. & Pamment, J. (2016), "Digital containment: Revisiting containment strategy in the digital age" *Global Affairs*, 2, 133. [in English]
- Chugrov, S.V. (2017), *Post-truth: Transformaciya politicheskoy real'nosti ili samorazrushenie liberal'noj demokratii?* [Post - truth: Transformation of Political Reality or Self-Destruction of Liberal Democracy?] *Politicheskie issledovaniya*, 2, 42-59. [in Russian]
- Dubov, D.V. ta in. (2020), *Feiky yak instrument vplyvu na vybory* [Fakes as a tool to influence the election]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. Retrieved 15 February 2021, from: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/fake_news_fin_full_clean.pdf [in Ukrainian]

- Era «post-pravdy»: brekhnia populistiv mozhe pozbavyty sensu vsiu politychnu systemu (2016), [The era of "post-truth": the lies of the populists can make sense of the whole political system] The Economist. Retrieved 1 March 2021, from https://zn.ua/ukr/WORLD/era-post-pravdi-brekhnya-populistikiv-mozhe-pozbaviti-sensu-vsyu-politchinu-sistemu-the-economist-218363_.html [in Ukrainian]
- European Commission & High Representative. (2018), *Action Plan against disinformation*, JOIN 36 final, Brussels, Retrieved 19 February 2021, from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf [in English]
- Fuller, S. (2016), [«Post truth was the Oxford English Dictionary word of the 2016 and that's why it is prominent now...»] // YouTube. Retrieved 23 February 2021, from: https://www.youtube.com/watch?v=M4Rwca7k_Fs [in English]
- Galeotti, M. (2017), Controlling Chaos: How Russia manages its political war in Europe. Retrieved 20 February 2021, from http://www.ecfr.eu/publications/summary/controlling_chaos_how_russia_manages_its_political_war_in_europe [in English]
- Hellman, M. & Wagnsson, C. (2017) "How can European states respond to Russian information warfare? An analytical framework", *European Security*, vol. 26, no. 2, p. 155. [in English]
- Medvedev, S., Martynov, K., Yurchak, A. i dr. (2016), Epoha postpravdy. Otkuda beretsya trolling? [The era of post-truth. Where does trolling come from?] // Svoboda Retrieved 2 March 2021, from <https://www.svoboda.org/a/28150925.html> [in Russian]
- Mizhnarodni vidnosyny ta zovnishnia polityka v eru «post-pravdy» (2018), [International relations and foreign policy in the era of "post-truth"]. Monohrafiia – K. : Vadeks. [in Ukrainian]
- Pochepcov, G. G. (2019), *Dezinformaciya [Desinformation]* Kiev: Izdatel' PALIVODA A. V. Retrieved 15 February 2021, from <http://csef.ru/media/articles/9072/11714.pdf>. [in Ukrainian]
- POST-TRUTH | Definition of POST-TRUTH by Oxford Dictionary on Lexico.com also meaning of POST-TRUTH (2016). Retrieved 22 February 2021, from <https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth> [in English]
- Questions and Answers about the East StratCom Task Force. (2018). Retrieved 25 February 2021, from https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/2116/node/2116_en. [in English]
- Romerstein, H. (2001), "Disinformation as a KGB weapon in the Cold War", *Journal of Intelligence History*, vol. 1, no. 1,, p. 54.
- The post-truth world: Yes, I'd lie to you. (2016). Retrieved 27 February 2021, from <https://www.economist.com/briefing/2016/09/10/yes-id-lie-to-you> [in English]

Анотація

Хакімова В. Т. Європейський Союз в епоху постправди: діяльність East StratCom Task Force. –

Стаття.

Стаття актуалізує питання впливу постправди на політичні процеси в Європейському Союзі та важливості боротьби з цим явищем. Поява таких явищ, як фейкові новини, альтернативні факти та популізм нової хвилі, призвела до нової актуальної проблеми для більшості сучасних демократій західного світу. Вони наголосили на концептуальному зрушенні всередині соціальних тенденцій та процесів, що призвело до створення світу постправди. Основні характеристики таких явищ можна описати як перехід від доказового, нормативного та фактичного дискурсу до емоційного, постфактичного та популістичного.

У статті зроблений огляд особливостей функціонування ЄС в епоху постправди та аналіз діяльності East Strat Task Force. Розглянуто поняття «постправда», схарактеризовано специфіку розповсюдження фейкових новин. У цьому контексті зміни в європейській політиці на наднаціональному рівні стали особливо важливими. Загроза інформаційної атаки з боку Російської Федерації змусила ЄС детально розглянути низку механізмів подолання негативних наслідків фейкових новин та дезінформації. Тим часом основна ідея того, як боротися з феноменом постправди, ґрунтується на принципі соціальної стійкості та удосконалення медіаграмотності. Автором розглядаються ініціативи європейських структур, зокрема створення East StratCom Task Force для протидії зовнішньому деструктивному інформаційному впливу Російської Федерації на соціально-політичні процеси. Особливу увагу приділено інституційному розвитку, здобуткам, проблемам і перспективам East StratCom Task Force (ESTF). Представлені практичні рекомендації для протидії та запобігання розповсюдженню дезінформації.

Ключові слова: Європейський Союз, постправда, East Strat Task Force, зовнішня політика, популізм, російська агресія.

Summary

Khakimova V. T. The European Union in the era of post-truth: the strength of the East StratCom Task Force. – Article.

The article highlights the issue of the impact of post-truth on political processes in the European Union and the importance of combating this phenomenon. The emergence of such phenomena as fake news, alternative facts and the populism of the new wave, have led to a new pressing problem for most modern democracies in the Western world. They emphasized the conceptual shift within social trends and processes that led to the creation of a post-truth world. The main characteristics of such phenomena can be described as the transition from evidential, normative and factual discourse to emotional, post factual and populist.

The purpose of the article is to review the features of the EU in the post-truth era and to analyze the activities of the East Strat Task Force. The article considers the concept of post-truth, characterizes the specifics of the spread of fake news. In this context, changes in European policy at the supranational level have become particularly important. The threat of an information attack by the Russian Federation has forced the EU to consider in detail a number of mechanisms to overcome the negative effects of fake news and disinformation. Meanwhile, the basic idea of how to deal with the phenomenon of post-truth is based on the principle of social sustainability and improvement of media literacy. The author considers the initiatives of European structures, in particular the creation of the East StratCom Task Force to counteract the external destructive information influence of the Russian Federation on socio-political processes. Particular attention is paid to the institutional development, achievements, challenges and prospects of the East StratCom Task Force (ESTF). As a result of the study, practical recommendations were presented to counteract and prevent the spread of disinformation.

Key words: European Union, post-truth, East Strat Task Force, foreign policy, populism, Russian aggression.